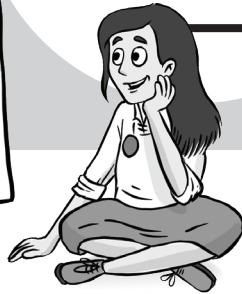

פעולה 5 אנשי חזון ומעשה

- 43 -

מפגש עם ההמיה ככוח מניע לפעולה.

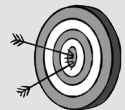
פגשנו בשבוע הראשון את המיית הנפש של הדורות הקודמים דרך כיסופים, געגוע וחלום. בשבוע הזה נרצה לפגוש את מושג ההמיה גם ככוח פועל. נראה שהמיה היא חזון וקריאת כיוון רעיונית, וכיצד המיה היא גם קריאה למימוש החזון. מה היחס בין החלום למימוש? מהיכן מגיע הדחף לפעול ולעשות? וכיצד הוא מתבטא?

נושא:

רציונל:

מטרות:

3

החניכים יציגו את המניע לכוח הפועל בהמיית הדורות ויבינו למה הנפש ההומה דוחפת לפעולה.

2

החניכים ילמדו על דמויות שהניעו מעשה מתוך המיה.

1

החניכים יפנימו כי מהות ההמיה איננה רק החלום אלא גם העשייה, ההמיה היא כוח המניע לפעולה.

גוף הפעולה:

פתיחה | פועלים כדי להגיע ליעד

◀ שחקו עם החניכים 'דג מלוח'

בחרו מתנדב שיעמוד בפנים לעבר קיר ויספור בקול "אחת, שתיים, שלוש, דג מלוח". בזמן הספירה על שאר החניכים, שעומדים בקו אחד רחוק מהחניך הסופר, להתקדם לעברו במטרה להגיע עד אליו. מייד אחרי הספירה הסופר מסתובב לעבר

חבריו. החניכים צריכים 'לקפוא', לעצור, לפני שהסופר מסתובב אליהם. אם הסופר מזהה מישהו שזז, הוא קורא בשמו והחניך חוזר אחורה, ובספירה הבאה מתחיל מקו ההתחלה. מטרת החניכים להתקדם בכל ספירה בלי שהסופר ישים לב. החניך המנצח הוא החניך שמצליח להגיע עד הסופר.

שלב א' | תן לי כוח

◀ סבב

ערכו סבב מוטיבציה. בקשו מכל חניך וחניכה לציין פעולה אחת שעשו היום (סגרו את הדלת, הלכו לתפילה, קמו מהמיטה, ביקרו שכן, חתכו סלט וכו'). לאחר שכולם יענו פתחו סבב נוסף ובקשו מכל חניך וחניכה לחשוב ולשתף מדוע עשו את הפעולה הזאת. האם כי רצו? האם כי היו צריכים? האם כי נהנו ממנה?

◀ מהי מוטיבציה?

הגדירו לחניכים את המילה 'מוטיבציה': מוטיבציה היא הנעה פנימית שמקדמת אותנו לעשות דברים. כשיש בנו מוטיבציה, נעשה דברים מכוחה. היא גורמת לנו לקום ולעשות מעשה, והיא לא תמיד חיובית! במסגרת הכוחות הפנימיים שמניעים אותנו יש מוטיבציות חיוביות (ללכת לבית הספר כדי ללמוד ולהתפתח, למשל) ויש מוטיבציות שליליות (להתארגן לאט כדי לפספס את האוטובוס).

שלב ב' | תתגשמנה כל התקוות

◀ מחזון למציאות -

מימוש ההמיה

קראו עם החניכים את השיר 'הבלדה על יואל משה סלומון' (נספח 1) ושאלו אותם אם הם יודעים על מה נכתב השיר.

בהמשך לתשובה ספרו כי השיר נכתב על ייסוד פתח תקווה, 'אם המושבות'. השיר אינו מתאר את המציאות בדיוק ויש בו שימוש בדמיון, אך הקווים הכלליים נאמנים לאמת: המושבה פתח תקווה נוסדה בשנת תרל"ח, 1878, על אדמות שנקנו כחוק באזור הכפר הערבי אומלבס. מייסדי המושבה גרו תחילה ביפו והגיעו בכל יום לפתח את האדמה והתשתיות. רובם היו מהיישוב הישן בירושלים וחסרי השכלה חקלאית, ולכן נדרש זמן רב עד שיצרו תשתית לחיים במושבה. אך החיים האלו היו קשים: יתושים הפיצו את מחלת המלריה, פורעים ערבים פגעו במתיישבים והאדמה לא הניבה תוצרת, והמושבה ננטשה. כמה

שנים אחר כך, בעידוד הברון רוטשילד ועם העלייה השנייה, שמנתה חלוצים בעלי השכלה שבאו לפתח את הארץ, חודשה ההתיישבות במושבה, ומאז היא גדלה עד להפיכתה לעיר כבר ב-1937, עוד לפני קום המדינה.

◀ מפגשים עם דמויות

חלקו את החניכים לשש קבוצות, ותנו לכל קבוצה תמונה וכרטיסיית מידע על אחד ממייסדי פתח תקווה (נספח 2).

בקשו מהחניכים לחשוב: מה הניע את הדמות לקום ולייסד מושבה בארץ ישראל?

◀ עיבוד ואיסוף

בקשו מכל קבוצה או נציג קבוצה לספר מעט על הדמות שקיבלו ועל מה שהניע אותה לייסד את המושבה.

הנחו את החניכים לחשוב: האם אתם מבינים את המניעים הללו? האם אתם חשים הזדהות איתם? האם אתם מסוגלים לדמיין את עצמכם קמים ועושים מעשה

בזכות מניע כזה?

אפשרות נוספת: חשבו עם החניכים על מקרים ואירועים של מימוש חזון, ומתוך כך חשבו מי הם האנשים שעומדים מאחורי מימוש החזון: על מה חלמו, מה הוביל אותם להוציא לפועל את החזון, כיצד עשו זאת ומה נדרש מהם.

אפשרות להרחבה: חשבו עם החניכים על דמויות נוספות בארץ ובמדינה שפעלו מתוך מוטיבציה והנעה פנימית למימוש החזון שלהם.

בשבוע שעבר ראינו את נפש היהודי ההומייה בסיפור של כיסופים וחלום לארץ, דרך: תפילות, געגוע ורצון. במושג של תרבות יהודית שפגשנו במגילת העצמאות בשבוע החולף ראינו כי לחזון ולחלום יש גם מימוש וביטוי מעשי. דרך הסיפור על הקמת פתח תקווה ראינו כי בהמיה טמון גם הכוח שמניע את האדם לפעול למימוש החלום. כמו במשחק 'דג מלוח', כדי לנצח חייבים לזוז, לנוע, ולפעמים צריך גם לעצור. כך גם בייסוד פתח תקווה, שנעשתה בזכות אנשים שפעלו למימוש של רעיון מתוך חזון רעיוני וכמיהה של הנפש. אומנם לא תמיד העשייה מצליחה, ולפעמים יש כישלונות (גם את פתח תקווה עזבו...), אך להנעה לפעולה ולעשייה יש ערך משל עצמן, ותרומה לקידום מימוש החזון.

הבנו כי המיה היא חזון וכיסופים אך גם הנעה פנימית לעשייה. בשבוע הבא נתבונן ברעיון התרבות היהודית ונחפש את החזון ואת הכוח המניע לפעול בו.

מה אני צריך להכין לפעולה?

שני חניכים שחשוב שאדבר איתם אישית:

סרקן להורדת
קובץ דיגיטלי
של הפעולה

נספח 1

הבלדה על יואל משה סלומון

מילים: יורם טהרלב

לחן: שלום חנוך

קפץ הדוקטור על סוסו
כי חס על בריאותו,
והרעים שלושתם יצאו
לשוב לעיר איתו.

אמר אז יואל סלומון
ושתי עיניו הוזות:
"אני נשאר הלילה פה
על הגבעה הזאת".

והוא נשאר על הגבעה,
ובין חצות לאור
פתאום צמחו לסלומון
כנפיים של ציפור.

לאן הוא עף, לאן פרח
אין איש אשר ידע,
אולי היה זה רק חלום
אולי רק אגדה.

אך כשהבוקר שוב עלה
מעבר להרים
העמק הארור נמלא
ציוץ של ציפורים.

ויש אומרים כי עד היום
לאורך הירקון
הציפורים שרות על יואל
משה סלומון.

בבוקר לח בשנת תרל"ח
עת בציר הענבים
יצאו מיפו על סוסים
חמשת הרוכבים.

שטמפפר בא וגוטמן בא
זרח ברנט
ויואל משה סלומון
עם חרב באבנט.

איתם רכב מזרקי
הדוקטור הכסוף,
לאורך הירקון הרוח
שר בקני הסוף.

ליד אומלבס הם חנו
בלב ביצות וסבך
ועל גבעה קטנה טיפסו
לראות את הסביבה

אמר להם מזרקי
אחרי שעה קצרה:
איני שומע ציפורים
וזה סימן נורא.

אם ציפורים אינן נראות
המוות פה מולך,
כדאי לצאת מפה מהר,
הנה אני הולך.

נספח 2

דמויות של מקימי פתח תקווה

יואל משה סלומון

יואל משה סלומון נולד בירושלים בשנת 1838 לאחד מראשי היישוב הישן בעיר. הוא התחנך חינוך תורני ויצא ללמוד בישיבה בליטא. כשחזר לארץ יזם הקמת בית דפוס עברי בירושלים וערך כתב עת בעברית.

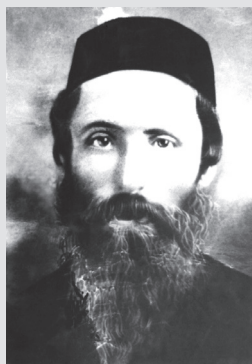
בשנת 1869 היה סלומון ממייסדי שכונת נחלת שבעה בירושלים, שכונה שנבנתה מחוץ לחומות וסימלה התפתחות וגדילה של היישוב בארץ. הוא פעל בשכונות נוספות וכתב מאמרים בכתב העת

עד שפרסם מאמר בגיליון האחרון ובו כתב: "רב לך דבר שפתיים, צא אל עולם העשייה". וכך בשנת תרל"ח יצא עם קבוצת מייסדים ירושלמים שהניחו את היסוד לעיר פתח תקווה. הוא היה מקושר עם השלטונות, פעל רבות בתחומי המושבה והיה שותף גם להקמת המושבות החדשות יהוד וקריית ספר.

בשנת 1913 נפטר סלומון ונקבר בירושלים.

יהושע שטמפפר

יהושע שטמפפר נולד בהונגריה בשנת 1852. הוא השתלב בתנועת ההשכלה על אף התנגדות אביו הדיין, ולכן נשלח לבית דודו, שעסק בחקלאות, ומשם הכיר את עבודת האדמה. בהמשך למד בבית מדרש באייזנשטט, ושם שמע על ארץ ישראל, ועם האנטישמיות שחש בהונגריה החליט לעלות לארץ. הוא היה מהוגי הרעיון לצאת מן החומות בירושלים, ופעל גם לקניית אדמות באזור יריחו כדי להקים שם

יישוב חקלאי. בשנת 1878 היה חלק מקבוצת המייסדים של העיר פתח תקווה. היה פעיל בחיי המושבה, היה מהוגי התקנון וארגן את השמירה עליה. כמו כן שימש מזכיר המושבה עד מותו.

ב-1908 נפטר שטמפפר ונקבר בפתח תקווה.

זרח ברנט

זרח ברנט נולד בקובנה בשנת 1843. התחנך חינוך חרדי ולמד בישיבת סלובודקה. ב-1871 עלה לארץ והתיישב בירושלים, ושם עסק במסחר עד שהפסיד את כספו ועבר ללונדון. כשהצליח לחסוך כסף חזר לארץ והיה ממקימי שכונת מאה שערים בירושלים. כששוב איבד את כספו חזר ללונדון, וב-1877 חזר לארץ. שנה לאחר מכן, ב-1878, היה ממייסדי המושבה פתח תקווה, מרוכשי הקרקע וממתיישביה.

תרם לבניית בית מרחץ במושבה והכניס ספר תורה לבית הכנסת שלה, ונסע ללונדון לגייס תרומות. ברנט היה הראשון שבנה בית אבן במושבה, וחניכתו הייתה אירוע מרגש. בהמשך שימש הבית מבצר הגנה מפני פורעים ערבים.

ב-1935 נפטר ברנט ונקבר בירושלים.

נתן גרינגרט

נתן גרינגרט נולד בליטא בשנת 1839. ב-1860 עלה לארץ והביא עימו הון עצמי רב, ועסק בפיתוח שכונות בירושלים ובמעשי צדקה. ב-1878 היה שותף לקבוצת מייסדי המושבה פתח תקווה. התעסק ברוב העניינים הכלכליים של המושבה והשתתף ברכישת שטח גדול ממנה. רוב חייו וזמנו היה בירושלים, ולא התיישב פיזית בפתח תקווה, אך השקיע בפיתוחה הכלכלי.

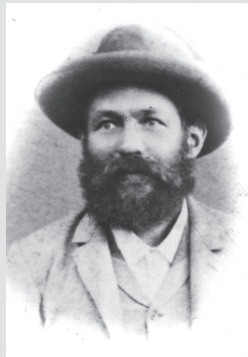

ב-1898 נפטר גרינגרט ונקבר בירושלים.

יהודה ראב

יהודה ראב נולד בהונגריה בשנת 1858. עלה לארץ עם אביו ועם אחיו. כמה שנים לאחר מכן היה ממייסדי המושבה פתח תקווה. ראב חפר בידיו את הבאר הראשונה במושבה והיה השומר העברי הראשון שלה, וכן היה שותף לעבודת האדמה במושבה ולניסיונות החרישה הראשונים. בהמשך אף קנה חלקה ונטע בה כרם. הוא היה הצעיר במיידי המושבה והיחיד שזכה לראות בהקמת המדינה.

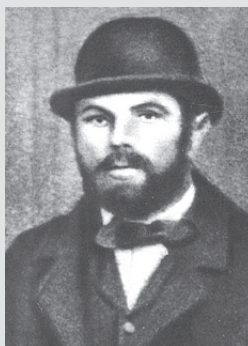

ב-1948 נפטר ראב ונקבר בפתח תקווה.

- 50 -

דוד מאיר גוטמן

דוד מאיר גוטמן נולד בהונגריה ב-1827. למד בחדר ובישיבה והתמחה במסחר אצל אביו. כבר בהונגריה שלח תרומות ליישוב ארץ ישראל. בשנת 1876 סגר את עסקיו ועלה לארץ עם אשתו. הוא קנה אדמה באזור ירושלים וחיפש שותפים לייסוד מושבה חקלאית. ב-1878 אכן מצא קבוצת מייסדים שהקימה את פתח תקווה. גוטמן היה קונה החלקה הראשונה במושבה, דאג לאנשי מקצוע בתחום

החקלאות ומימן ייבוא ציוד חקלאי. שימש ראש ועד המושבה כמה שנים.

ב-1894 נפטר גוטמן ונקבר בירושלים.